

OREOLE
 CIBOLE
 KOGUI
 DAMANA
 WAYUUNAIKI
 YUKPA
 ACHAGUA
 ROMANÍ
 ITTE INPAKA
 KINOLA NI DALINGI
 BARÍ
 TULE KICHWA
 WOUNÁN U'WA
 EMBERA HITNÚ CUIBA
 TATUYO TINIGUA PIAROASIKUANI
 ÑENGATÚ GUAYABERO SIRIANO SÁLIBA
 ACHAGUA
 CARAPANA PUINAVE PIAPOCO
 EDUÚRIA TARIANO CARIJONA KURRIPAKO
 NAMTRIK WANANO TUYUCA KUBEO BARÁ
 YANAICONA NASAYUWE DESANO PISAMIRA
 INGA PIRATAPUYO YURUTÍ BARASANO
 AWA PIT. UITOTO TUKANO MAKUNA
 TAWANO
 CABYARÍ COBEGUAJE KAMENTSÁ KAKUA YUHUP
 COFÁN SIONA MIRAÑA
 TANIMUKA ANDOQUE
 COCAMA NONUYA
 MUINANE OCAINA
 TIKUNA
 BORA
 YAGUA

WAYUUNAIKI

Acuerdo Final para la Terminación del Conflicto Armado

Una publicación de
**La Oficina del Alto
 Comisionado para la Paz**
 y traducida por
MinCultura

ASHAJUUSHIKA (NOTA)

REMEDIOS URIANA : WAYUNAIKI

Paa'inwaa süpüla aja'ttaa tüü kasachiki sülü'ü tüü woümankat, jüma akümaja tüü anajirawakat jüpüla wat'tajali jüya.

Sülü'kat tüü karalo'üttakat, nojot'sü yain jüpüshüale pütchikat jüshiki tüü akümajaakat tüü anaji'rawakat. Wa'pirrün jia'kanat, ji'rakat jümün tüü karalo'üttakat: sülü'ü tüü. https://www.mesadeconversaciones.com.co/sites/default/files/24_08_2016acuerdofinalfin_alfinal.

Shiawase Waneshia - (1):

Jüna'inmüin wanee wo'pü jeke'tün sülü'ü tüü Kolompia. Awanajawa süküaipaa mmakalüirüa. (RRI) akumajirrawa tüü pütchikat sülü'ü tüü kaikat, piama jünamüin aippirua, juma ja'rai kashi, Jüya piama shikii jüma poloo apünün.

Tüü alijüna laülayüükana, naa alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat, nacheküt nei'terün süküaipaa tüü mma'kat jüshiki tüü atkawaa o tüü mojüji'rawakat, nnojotsü nacheküt jitaün jü'shüaküa tüü kasachiki sülü'ü tüü Woümankat.

Wayakana Weira'tünjatü jükü'aipaa tüü mma'kat sülü'ü tüü Kolompiakat, jünan'je wane miyo'ü a'wanajawa sülü'ü, anaa'shipanjatü tüü mmapa'kat. Süpüla tüü wakümaja'kat aküi'paa, tüü kanülia'kat “Awanajawa Süküaipaa Woümain” (RRI). Süttün'jatün tüü kassa mojü'kat, ala'takat sülü'ü tüü woümankat a'tamusia jipiapaa tüü alijünakat.

Pienchi süküaipaa karalo'üttakat sülü'ü a'wanajawa:

Shi palajana'kai a'watan'jashi jünan nira'kain, anan'jatün süküaipaa aapaawa tüü mma'pakat süma a'yatawa sülü'ü.

Ei'tajünajatü mma'kat namün naya wayükana moü'mankana, a'tamusia tüü wayükana jouchokat jüman miyo'üjatu a'tuma. keinalü'jatüü tüü mma'kat Süpüla anan'janat tüü nepiyapakat napüshuale.

Tüü jinalü'jükat, mma'kat ane'rü süküaipaa aka yain jüshiki sülü'ü tüü Konstitucionkat, a'tamusia jia esü alijüna laulayü süpüla'jana akümaja süküaipaa, jian'jatü kasalajanaka tüü mma'kat alüwajüshikat o asütüshikat sütüma tüü wishikat. Napüshüale naa wayükana süma tüü alijünakat nnojotshi molünjanaa jaü tüü woümankat.

Nnojotsüü jiane ei'tajünajatün tüü mma'kat nee, wapen namün naa wayükana Süpüla apünaja, wüin, neerü, amüliajat jünan karalo'üttakat, akotshijirawa Süpüla oüikawa. Jia kanülia tüü (aapaa'wa koütirawa) (“acceso integral”).

**Acuerdo
de
Paz**

Wane piama, ei'tanajatü wane programa especial süpüla jüyaleranja'tün tüü woimankat, anakünesü palajana sülü'ü tüü mma'kat kasan shou'jakat namün.

Naa shikipu'ujanakat alu'watawaa, naa alijüna laülayüükana anji'ranjatü tüü ayatawakat namaa naa, wayükana, napiranjatün najapü süpüla jüchawalanjatün tüü anakat sülü'ü tüü Kolompia.

Tüü washekakat, wakümajen süküaipa, akalijünesü tüü mma'kat sa'laskat süpüla en'jatün anaji'rawa otta a'yatawa sülü'ü tüü mma'kat.

Wane apünüin, a'yatawa sülü'ü jüpüshüale mma'kat Kolompia. akümajünajatü süküaipa anaji'rawakat, ajat'tajatü tüü müli'akat sülü'ü tüü woimankat.

Tüü a'yatawakat lotünjatün süküaipa, apünüin'jatü tüü kasa eekat cho'ujain, maka'saint tüü, lusakak, wüin, colegiat, tüü kasa cho'ujakat wamü'in, apünaja süma apüshi, süpüla anan'jatün waküipa sülü'ü woimain.

Tüü karalo'üttakat, ashajüna'kat ja'raiwa jüya, asha'jan'jatün süpüla mot'sonja'tün tüü muja'kat sülü'ü tüü mma'kat, müsüya süma nepi'yapaa naa alijunakana, süpüla anan'jatün a'yatawa sülü'ü woimankat.

Wera'jiranjatün, tüü kasa cho'ujakat wamüin, maka sain tüü apuna'ja'kat sülü'ü woiman, aka'najeshe waya neerü, ana'jaweshi waya tüü wapünajün'kat,naa shikipu'ujanakat alu'watawaa, naa alijüna laülayüükana, apün'janan amüliaja, maka sain tüü, akot'shiji'rawa süpüla ashaja ayatawa, anapirawa neerü, ei'yata jüika'in, a'shaja karalo'utta süpüla ayatawa, akümaja anaa waküipa.

Pienchi süma shirüwajashi'kat, jushikü tu apünaja'kat jüma waüyet anajana'püsü jü'maywa. Wat'tashatan'jatu jalia tüü pünajü'kat süpüla en'jatün e'külü namün naa wayükana, ai'ka namün jamün.

Jo tüü nain'jajankat akümajünaja'tü süküaipa, natü'janjatü jaü kasan shou'jat, sülü'janja'tün nain wanejatün suküaipa, naa wakükana sülü'ü mma'kat Kolompia. Anaa süküipa

Lotünja'tün tüü süpüna ashaja süshiki tüü jieyükat, musia wane a'naka pütchi naataa napüla naa wayükana, aka waneja'tün süküaipa. Jorot'tünjatün suküipa, sünan anan'jatün tüü ayatawakat, jerülün'jatü süpüla jein'jatü'ün napüshüale nana wayükana süpüla akümaja süküaipa tüü ayatawaka.

Shiawase Piama - (2):

E'ejirawa alu'uwatawaa. Ojüt'talawa süchiki kajüta wapüshüa süpüla akümaja anajirawa, oonowaa amaa, tüü kai aippirua, süma piama shikii atamüsia apünüin poloo jüya.

Akümajünüsü jaü apünüin kekiwaa.

Tüü palajana'kat, ananjatün tüü aainjaa sülü'ü tüü anajirawaa, süshike'je aja'ttaa, tüü atkawakaa o mojujirawa sülü'ü woiman Kolompia. Shoujasü jütalan wane jeketünjatün

**Acuerdo
de
Paz**

aluwatawa kajüta wapüshüa wakana, kottirajana waya sünan, aluwatawaa, ojuitesü tüü wanüiki sülü'ü tüü ayatawakat jeketünjatün süküipa süpüla ananjatün.

¿Amüsü jüt'talanjankat wane jeke'tüü? Aka tüü ashajushikat sülü'ü tüü Konstitucionkat 1991, mojusüü suküaipä, sütüma tüü atkawakaa nojotsü kajüta wapüshüa sütüma sülü'ü tüü woümanakat e'ree tüü kasachiki miliaan naa wayükana sütüma tüü atkawakat. Maka not'jorüle tüü atkawakat sülü'ü tüü mma'kat esüje tüü ayatawa süma e'ejirawa, napüla naa wayükana e'kat a'manaa tüü kasashiki sütüma tüü atkawakat. Tüü kajüta wapüshüa, jiatü tüü süpülaajana ayatawa suküaipä tüü anajirawakat. Nacheküt anajirawa sünan yotou atamüsia awotaja. Anas ti'a sülia atkawa.

¿Jamalüü tüü püchikat? Tüü püchikat, müsü junui'kut, akümajütatü wane Partido Político süpüla awotaja, lotünjatü tüü wopükat wanepia, akarijananjatü sütüma tüü alijüna laülayüükana, naa alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat. Sünan apününjatün tüü karalo'üttakat jünüliamajakat tüü Personería Jurídica sümaka tüü alijunakat.

Süpüla wat'tanjatün wali süma a'inja aluwatawaa tüü político sümakat tüü alijüna'kat, wane jüya ayawatünajatü suküaipä. Akümajünatüt (waneshia aippirüamün 16) Circunscripciones Transitorias Especiales tüü anijirawakat sülü'ü tüü mma'kat e'ree tüü atkawakat. Wapün analüt namüin naa kepiyashikana sülü'ü tüü mma'kat e'ree mojujirawa, süpüla nayünlünjatün shikipu'jana, tüü Cámara de representante sümakat alijüna. Ananjatün suküaipä.

Tüü ashajanaka ashiki atsün, sülü'ü tüü mma'kat, süpüla e'itanaja'tün shikipu'jana, lotünjakat atüma tüü mma'kat, a'tüjanjankat au kasa cho'ujan namüin naa wayükana. Müsia jia e'injatün namulioü aka tüü aluwatawaa o shikipu'jana tüü politicakat sümakat alijuna.

Tüü piama kekiwaa, shia tüü akot'shijirawa süpüla anajirawa, chou'jasü e'rejirawa wayüü müle'ü, münka sain sümaiwa sütüma tüü Konstitucionkat.

Anajirawakat nojot'sü jain'jü'nünt sülü'ü Habana. Anajirawa o mojujirawa wayan'jana akü'majaka suküipa sülü'ü tüü mma'kat o woü'man. Süpüla ti'a kat'sünja'tün palajana tüü e'rejirawa o tüü asha'jawakat süshiki tüü aluwatawaa. Aku'majünesü süküipa süpüla ananja'tün tüü oonowaa amaa

Wat'tesu'wali süma e'rejirawa o asha'jawa süpüla joron'tünjatün jut'sün tüü aluwatawaka, wanawan'jatü wopü'kat süpüla. Müsüse ono'unn waya süpüla ichenja'tün suküaipä, ipajee tüü (awotajiatat –Sistema Electoral).

Süpüla jusheche'ranjatün ere'jirawa o asha'jawa nama wayüü müle'ü, alatünjatün sünan akalijuna tüü organizaciones sociales sümakat tüü alijunaka, tüü organizaciönkat wanejanunkat nayatan sülü'ü tüü mma'kat, chojasü amüin süpüla akümaja süküipa anajirawa musia nojüi'tapa sünan protesta, nojolün kojütün naküipa sutuma tüü alijüna laülayüükana, naa alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat

Apünün kekiwaa, tüü jikirukat sulü'kat tüü karalo'üttakat, ajalajanjatün tu kasachiki, a'shatajan'jatü tu política süma kat'kosukat. kojü'tünjana wapüshüa sülü'ü mma'kat.

**Acuerdo
de
Paz**

Musü ju'nuiki tüü karalo'üttakat, nnojotshi jara'rin apan'anzas'hin kat'kosüü süpüla mo'junja'tün alü'uwatawaa nütüma. Eka noülan sülia tüü atkawakat o tüü kasashikikaa, anan'jatün suküipa, nnojotshi a'shejunünjü'shin o kalian atüma. Akümajünajatü suküipa tüü anajirawa ananjatün alü'uwatawaa aainjaa suküipa.

¿Jamalüü jüniki tüü?

Tüü pütchikat kot'tüsü, lotüsu jüniki jünan tüü oonowaa, jüshüntajatün asha'jawa süshiki karalo'üttakat tüü süpünajakat maka sain tüü Estatuto de la Oposición, ewes yotoo o a'shajawa suma tüü Partidos Políticos. Jia jütareyasee o janjan'tüü tüü konstitucion 1991.

Akümaja jeketnün partidos políticos süpüla awotaja, müsü jüniki tüü karalo'üttakat, ashen'shenna'jatü jütsüinin jüpüshüale sülü'ü tüü mma'kat, esü süpüla ashenshenut tüü (aü'nuwakat – oposición).

Shiawase Apünüin - (3):

A'jalajasüü tüü atkawakaa oononün amaas sülü'ü tüü mma'kat Habana el 24 de agosto 2016.

An'künüsü jütüma tüü ONU ajala'jasüü jirra katkosükat jaka moju'it, sushikeje wane yotaa süma ashaja tüü karalo'üttakat, süshiki tüü kasashiki sülü'ü tüü woüman suma tuu (Wishikat – FARC). Tüü ONU a'püsüt sünüiki süma karalo'ütta süpüla ekerajaa pütchi jünan tüü kasashiki, namüin naa wayükana süma naa alijünakana Kolompianakanaa.

Tuu pütchi yakaa sülü'ü tüü karalo'üttakat, ket'tasü süna apirawa o atkawa nama naa wushikana suma policiyakat, sürürakanat, ajalajantün tüü kasashiki. E'itanaja'tün wane kai süpüla noülanjatün tüü na'pülakat, ayatawa nama süpüla nekerotünjatün wakamün naa wakükana nama naa alijünakana.

La organización de Naciones Unidas, erajünüsü, aka sülü'ü tüü mma'kat Süpüshüale wat'tapüna, aka erajünün tüü süyatankan jian'ja'tün a'pakaa tüü pütchikat süma tüü kat'kosüü o napüla naa (wüshikana naa FARC). Tuu pütchikat at'sumaja'kat kerraipa sütüma tüü Consejo de Seguridad tüü ONU, a'nee suküipa sutuma ejep kojutaa, süpüla ajala'janja'tün tüü kasashiki natüma naa wishikana.

Süpüla ananjatün suküipa, ashajanüsü apünüin püchit kojütünjatüü atüma.

Palajana ajalajan'jatün tüü atkawakaa, kou'tünjatüü tuu katkosükat natüma naa wishikana:

Tüü ayatawakat anasü suküipa, lotüsu süpüna, o'uyaaajana tüü Mecanismo de Monitoreo y Verificación, tüü anajün'jankat wanepia naü naa ayatashikanat sülü'ü tüü laülapiakat, süma tüü wishika. Jia alüwatasükat tüü Naciones Unidas naü napüshuale aka sapün tüü jünüikikat sülü'ü tüü karalo'ütta. Anas jaka kapüla'nin tüü süküaipaa, pansasüü tüü wopükat natüma naa alijükana. Supula tüü eke'raajaa ayatawa, en'jatü naa wayükana napüshuale, tüü organización social, amüsüa, tüü alijüna laulayü sülü'üjejatü tüü alu'uwatawaa laülapiakat.

**Acuerdo
de
Paz**

Alatipnajatü karalo'utta süshikimajatü tüü kasashiki wanepia. Tüü wishikalui'ruwa, nnojotsü a'injanjanan kasa mojusü, maka sain onjüla wayüü, öüta sain wayüü.

Piama a'pülee, napünjatü tüü katkosukat naa wishikana.

Tüü alijüna wat'tajewakat, ONU jikimasü'kat, nayän'janan äpaka tüü katkosukat jüpüshüale, sülia tüü (Wishikat FARC), nanajä'wekat jiat sülia mashikün. Tüü sushikikat, aküjünet wamüin wapüshüale sülü'ü tüü telewisionkat öüta rawia natüma naa alijünakanä wat'tajewakat, ONU. Jälajäpaa kasashiki akümajünajatü wane äyaküa sülü'ü tuu jipiyapakat tüü Naciones Unidas sülü'ü tüü mma'kat waüta Nueva York, jipiyapää alijüna laulayü. Atamüsia wane akümajünajatü yaya sülü'ü tüü mma'kat Kolompiakat ere näsheküt naä alijüna laülayüükana, alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat, nama naä kain'jararikän FARC. Musia sülü'ü tüü mma'kat cuwa ë'tanee wane äyaküa.

Ashajünüsü sülü'ü tüü karalo'üttakat, tüü käi näpünjankät äü, tüü näapülakat o tu katkosukat, sümäleja tüü asötopukat süpüla ö'ütajäin alijuna, suma tüü wayükana. Koütüsü püchikat süpüla ajaläjänjätün kasashiki sülü'ü tüü woüman Kolompiakat.

Apünüin süküipa, tüü wishikat Farc, akümajünajatü süküipa süpüla kojütünjana naya sülü'ü piama shikii piämamün mmä'kat. Einjanän naya jükätün.

Tüü mmä'kat piama shikii piämamün, äpanüsü süpüla napünjatün napülakat o tu katkosukat sümün tüü ONU. Koütünjana sülü'ü tüü mmä'kat, nayakana napüshüale, süpüla nayatan naküipa süshiki anajirawa o tüü kasashiki, jian'jatü wane änajirawa. Tüü Fuerza Pública süma tüü alijuna shikipütakat tüü Mecanismo de Monitoreo y Verificación nayänjana äimajakaa süküipa tüü mmä'kat.

Musia tüü alijüna laülayüükana, naa alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat, wanepienä naya nanajün saü tüü mmä'kat einjanän nää wishikana FARC. Tüü alijüna laulayü maka saün tuu governadorkat, alcaldekai, (defensoría del pueblo älijüna laulayü pütchipüt süpüla akalija akuipa). Ayatünjanaa ayatain süpüla näimajünjatün naküipa naa wayükana süma alijüna sülü'ü tüü mmä'kat. Akuipa süpüshiwa kapülaninjatü atüma.

Pienchi sülü'ü apülee, näimajünjatün o akümajünajatüt süküipa tüü kasashiki süpüla anänjatün süküipa sülü'ü tüü mmä'kat. Anänjatün süküipa tüü ashajünakat sülü'ü tüü karalo'üttakat, süshiki tüü ayatawaka sünan änajirawa.

Süpülajana tüü pütchikat süpüla kojütat:

- Akümajünajatüt, sünan ichen süküipa alüwatawa napüla naa wishikana FARC sünan politica o tüü awotaja, sülatapaa tüü kasashiki. Jeketnün jopo'o süpüla a'inja analüü.
- Apan'jatün wane ana'n süküipa, süpüla kakaiyanja'tün tuu a'najirrawaka sunan ichen'jatün.
- Mojünjatün puchit namün, naa wüshikalurüüwa a'shajakana mojjirawa o kasashiki sülü'ü tüü woüman. Tüü wüshika mojjülatkat sümün süküipa tuu

anajirrawakat. Tuu anuiki keetakat sülü'ü tüü tu karalo'üttakat, nnojotsü ashekajününjatün o ashüntünjatün neerü namün naa alijünakana o naa wakükana sülü'ü tüü noümankat. Tuu süküaipaa jianjatün achekajaka tüü alijüna laülayüka alüwatashikanaa sülü'ü tüü Kolompiakat.

- Tüü onowushikak karalo'ütta, ashajasüü süshiki, ananjatün jüyatan shipiya tüü alijüna laülayüükana (tüü Estado sümakat alijüna) musia jia ashajasüü süshiki süshesherünjatün süküipa tüü kasalajanaka o (justica najün naa alijünakana.)
- Alinjatüü süma weyyatünjatün tüü kojutaa atüma, sünan tüü pansawakat süpüla alinjatün tüü waküipaka, e'rut'najatü e'rejirawa sünan alu'uwatawaa tüü politikat natüma naa wayüü suma alijuna müle'üyü sülü'ü tüü mma'kat. Aküjünaja'tü wamüin süshiki tüü kasa ala'takat sülü'ü tüü woüman, süpüla nnojölünjatün sülejan sushükuaya tüü kasashiki.

Jajat'tiamün, süküaipaa süpüla nekerotünjanaa, sünan tüü politikakat, amüliajakt süküipa wayüü, müsia süma neerü, jüshaja ashikit ee'iranajawaa naküipa naa wushikana Farc, yainjanan napüshuale sülü'ü tüü sistemakat, kajüta napüshüa süpüla alinjatün naküipä.

Süpüla nekerotünjatün nainjan politikat o nakümajün wane awotajia, noülanjatün tuu napülakat o tüü katkosukat.

Wane jeke'tün Partido Político, erajünajatün noülapaa tüü napülakat, o tüü katkosukat, maka sain süshajünün sülü'ü tüü karalo'üttakat nanüikimajakat alijüna laülayü süma wishikat Farc. Nnojotsü apününjatün namün tüü shikipüakak maka sain tüü Senado o tüü cámara de Representante, maka nnojölüle nashajirüün tüü nanüliakat süpüla awotaja naü. Tüü jeketkat Pichi o Partido, ayatajanan o ekerotunjana süpüla awotaja – 2018 suma 2022 süpüla neitanjana nee'kipü. Tüü oonowaaka amaa apusü ja'rai shikipu'jana Senado ja'rai shikipüjana Cámara Representante, saü piantüa awotaja.

Süpüla ananjatün naküipa ashajanüsü suma süshajünün tüü wopukat:

Waneshia: Kapülänjatüt tüü naküipa naa washikana, sunan erejera, köüyajana Psicolokaa, colegiat sumia neitan nepialü suma napushi.

Piama: Apünün'jatü neerü namüin napapaa napüla o katkotsü namün naa alijünakana ONU, süpüla anan'janat naya.

Apünün:Amüliajünunjanaa waneshiwai namüin sünan ayatawa süpüla naküipa.

Musia jia akümajünaja'tü wane pichi laülapialü, Consejo Nacional de Reincorporación, ayatajiranjatüü süma Gobierno Nacional atamüsia tüü wishikak – Farc, süpüla jünajünjatün sushirüa nekerotün süpüla anaa süshiki jajalajan kasashiki.

Shiawase Pienchi – (4):

Anna aküipaa süpüla tüü kasüwoükat, süshiki tüü, oonowaa amaa sülü'ü tüü Habana - Cuwa. 16 de mayo 2014. Akümajünajatü palajana süshiki, tüü oikawakat kasüwoü,

**Acuerdo
de
Paz**

süpüla, einjatün, kakayainjatün, süma jimatünjatün tüü anajirawakat sülü'ü tüü Kolompia. Maka nnojölüle jükümajünü ashiki tüü palajana nnojolel ajatün kasashiki. Sülü'ü tüü mmä'kat wattasalia wüshikat atkasü sushirúa tüü Narcotráfico.

Jájalaján tüü kasashiki, ayawatünajatü süküaipaa süpüla ananjatün shia, süpüla ananjatün süküipa, lotünjatü wopü, choujasü ee'iranajawaa süküipa tüü (mojú'kat, müli'akat – pobreza) Tüü alijúnaka alüwatasukat laülayü, nnojotsü nantirün tüü nayatanka sülü'ü tüü mmä'kat wattakat. Musia shia waüta salfa wüshi ashajasüü tüü Narcotráfico. Naa wayükana süma naa alijúnakana jülüjanjana wain wanepia süpüla wattünajatün saü tu naküipa.

¿kasa tüü nashekakat ashiki piamaleya?

Piamaleya tüü alijúna laulayü – Gobierno Nacional suma Wishikak – FARC, naküjan, tüü kasa keirekat'nán süpüla jat'tunjatü tüü oikawakat kasüwoü. Tüü alijúna laulayü – Gobierno Nacional, japain süküipa tüü ayatawakat, sünan tüü politicakat süma tüü programakat, atamüsia tüü alüwajakat neerü, sutneshet pichi laulayü – Estado.

Musia tüü Wishikat – FARC, násheküt keitán jajalaján tüü óikawakát kasüwoü, ayátajírajeena süpüla anijírawakat, Chóujasü námüin náä wakunakana napüshuale.

Tüü oonowaaka amma, apünüin sünüiki:

tüü palajánakát sünüiki, jia tüü ashájawakát anáalüt, süpüla ee'iranajawaa süküipa tüü mmä'kat, épülee tüü mójüsukat kasa, óikanün tüü kasüwoükat. Jólu ananjatün, napüla náá apünajúlikanat, noikánjatün suma sunúlia ashajúnün sülü'ü karalo'utta, sülüá püresain naya sütüma alijúna.

Nnojotsüü jian aját'tujatun tüü apünajakat, tüü mariwanakat. Washekakat tüü ayatawa namá naá wayükana sülü'ü mmä'kat, süpüla wakümajünjatün süküipaa tüü apünajakat.

Süpüla ákümajünet jeke'tün, wane “Programa Nacional Integral de Sustitución de Cultivos de Uso ilícito y Desarrollo Alternativo” shikipü'jana, shi presisitendekat alijuna laulashikat saü mmä'kat. Wanejet capitulo jumüiwashón awanajawa sukuaipaa woümain, sülü'ü juyawase (wanechi 1).

Tüü piama anüiki, apánajatün sushiki tüü akámajakat, sünakününjatün sülüje Salud Publica,

Jeketünjatün woüpaa, katatünjatü, jírajayá tüü akámajakat, müsiajaín oütáa jaín wayüü, süpüla sushajanajatün wane Política Nacional, ipamüin akámajakat yüikat.

Apünüin sünüiki, ájalajanjatü tüü Narcotráfico.

Wattasalia alí, sánjalaa tüü narcotráfico, tüü Gobierno alijúna sülüjánjanaa jaín süpüla jajalajantü'n tüü óütakat sain wayüü o alijúna, süpüshia nee túú kasa ála'takat. Müleüshata süyatanjatün tüü estadokat süpüla supanapajünjatün tüü alijúnakay mojülakat. Süpüla anajírawa süshiki kasashiki. Süpüla ánánjatün süküipa tüü mmä'kat, müsia akanajirawa süshiki tüü oonowaaka sülü'ü tüü Habana o Cuwa.

**Acuerdo
de
Paz**

Napüla, akümajünajatü wane jeketük süküipa tüü Política Criminal. süpüla süshesherünjatün sütsüin süma tüü kasalajanakat sütüma alijüna sülü'ü mmä'kat süpüshiwa.

Shiawase Jara'i - (5): Eewain: Sütkatünjatün sülü'ü kashüwera tüü shimünkat süpüla kasalajanajatün, nnojölünjatün süshüküa áleján kasashiki. Oonowaa sülü'ü jüya 15 de diciembre 2015.

Tüü atkawa kapüla, sülü'ü mmä'kat Kolompia, aippirua poloo jiki jüya, waüta salí jánjala, muliaya sütüma, erajünajatün palajanaa namulioü naa wayükana sülü'ü tüü agendakat o tu karalotakat, süpüla ajalajanjatün kasashiki. Eitanajatü wane 1 Shiawase sushiki tüü eewaain o ásiruu.

Akümajünüsü wane Sistema Integral süpüla shimün süpüla kasalajana, nnojölünjatün süpüla sülejan kasashiki. Süpüla ananjatün o pansawaa süküaipa namün naa ásirukana, Ánas anajirawa süpüla jattünjatün kasashiki.

Tüü süküipaa sülü'ü wane akümajiat püchit – sistema sümakat alijuna, akotshirajünatüt kasalajanajatün sushirúa anüsa naya.

- Comisión süpüla tüü shimüninjatün jirajanün, nnojotsü alejünjatün kasashiki.
- Waneshia süpüla áshajawa wayüü o alijüna mashikisat, sünanje tüü mojüji'rawakat o kasashiki sunan kapüla.
- Sülaula kasa choújashi, süpüla anajirawa
- Ananjatün süküipa, nnojölünjatün e'ítan.
- Anaa awalajía

Tüü anüiki sülü'ü tüü kashuerakat, jüpüshüale ashájasüü sushiki anánjatün naküipa naa ásirukana.

Shiawase aippirua (6):

Eítaa süküipa, érajawa süma tüü ashajushikat. Oonowaa sülü'ü tüü jüya 24 de agosto de 2016. Tüü oonowaaka sülü'ükat karalo'ütta müleükat, ápanüsü jüttün tüü éítaa süküipa – Implementación sümaka alijüna.

Tüü palajanakat ayatawa, ashajasuu süshiki éítaa süküipa – Implementación sümaka alijüna sünan oonowaaka.

Süshikeje süshajünün saü karaloütakat, akümajünajatü süküipa “Comisión de Seguimiento süma tüü eirakawakat saü ajalajaa oonowaa saü anajirawa. Süma Resolución de Diferencia – wanejatün” apünüin alijuna laülayü shikipüjana süma apünüin alijuna wishikat – Farc EP.

Tüü éítaa süküipa – Implementación sümaka alijüna, éjerüü sülü'ü tüü e'rejirawa alü'uwatawaa sütüma alijüna laülayü, süpüla anánjatün suküipa asha'jawa, süma jüpüshüale tüü alijünakana süma wayünakana. Koütünjana waya wapüshuale süpüla anajiranan waya. Koüyajánánjanán waya sünan áshaja karalóütta, süpüla ananjatün suküipa wayatan. Musü anüiki alijüna laulayü sülüjejatü tüü Estado.

**Acuerdo
de
Paz**

Tüü piama ayatawa shianjatuu, palajanakat süpüla éítaa süküipa – Implementación sümaka alijüna, akümajünajatü suküipa wane Mecanismo de Verificación saü oonowaaka ejerü wane álíjuna laülayü wautajewa, tüü nüyatanjankat najünjatü saü éítaa süküipa – Implementación sümaka alijüna, süpüla nushesherünjatün sukuipa.

Tüü ananjünjankat saü, eshi piama alijüna wattajewali, waneshia shi kolompianakat shikiput Gobierno Nacional. Atamüsia tüü wishikat - Farc waneshia neekipü.

Tüü componente Internacional de verificación, waneshia shikipüt alíjuna Cuba, waneshia Noruega, Waneshia Venezuela, waneshia Chile. Nayakana üyüjanashi tüü anajirawakat wanepia. Componente técnico el Instituto Kroc de la Universidad de Notre Dame (Estados Unidos) akumajunjana tüü metodología süpüla tüü ayatawakat. Merian, nashüntün sümün Naciones Unidas, wane erajawa Política tüü karalóütta ashajushikat süma sünúlia anajirawakat.

Glosario

Transformarse - ee'iranajawaa.

Mojü'kat, müli'akat - pobreza

Shikipü'jana, tüü - Cámara de representante

Alu'uwatawaa - político

Construir - akümaja

Oonowaa amaa. Acordado

Karalo'üttakat - Documentos

Aippirua - Seis

Kajüta Wapüshüa - Democracia

Ashaja karalo'üttakat süpüla ayatawa - Formalización Laboral

Kekiiwaa - Ideas

Awanajawa Sukuaipaa Woümain - Reforma Rural Integral

Anakat Pütchi Naata - Enfoque diferencial

E'rejirawa Alu'uwatawaa. Participación Política

Aü'nuwakat - Oposición

Mma'pakat -Territorio

**Acuerdo
de
Paz**

Anapirawa neerü - Crédito

Grande - miyo'u.

Einalu'u - Fondo

**Acuerdo
de
Paz**

yeque bain naconi bariye,
6.1.12.3. salvaguardia y garantia

Tere ruñi éñajén baye, siacua tere coea rotano aiconi guia bain bariyere rotani si'ani tójini reoye seiga bariyere jooye bariji zoe barija'gué colombiana.

que guia caye beoye y curi roimaitne beoye ba tere rotasere, mas jooyén baye se'e joimaitne si'arén jainca jooye'cua jainca séani si'ayi rotasere huere jobo bain huamare séani, tere'eba jooye'cua que éñse beo coea conjén boeua bain seiga séani rotaye masig'acua que guia caye caya uti p'ebé toyani én yija bain ye'gué yija'nan naconi.

Siacua tere ruñereba bainca que bainca romigo, tere huere bain que bain.

que beoye ba rotasere guaye beoye bainre boné'aitne beoyi

1) En materia de Reforma Rural integral

Éñere masi güeseji RRI bain huamare séani, ba uti p'ebéna toyani bariyere jainca caji siacua'bi tere baye, jainca bariy caji tere éñajén masi yija bayere jainrereba masi beoni yija bariye ira akhero sanhué joeasere, jainca éño güeseji yija niicase' jainruana siacua'batn éeo uncajén jooye'cua yija jainca jooyén si'ia yija huere jobo bainre éñajén bahué.

Juon caji yija coní baye, si'ia huere jobo bainca'ni jooye'cua jooyén bayere, que guaye jooye'cua jooye'cua beoye'cua'nan cunen- cusesere jainca jooye'cua quere ira güeseji rehujén baye masi yija, jainca jainca caji huere jobo bainca'ni beora aira jobo bariye beua masi jainca séani que jooye'cua jooye'cua'nan beoye'cua bariji, jainca'nan que guaye jooye'cua beoye'cua tere'eba a'ntajén quere baye seiga bariji huere jobo bain

huam bain ēja naconi ēnājen siayero terereba guaye boye.
Jaien jōo jōoye ai huēre fobo baincaana yijañanan sega baiji
(PDES) jaien ēne jōo jōoye bain yijañan sega jōoye baiji
zi bainca ba'iruga jaien yijañan tere coca baiji, jaien
boye sōoni bain yijañana tere yōo jōoye baiji sōnōna tere
rotajōn ēnājōn sira bain reoye baiye.

b) En materia de participación

Jaien sōoni ēja bainca naconi con bēyon baeca bain huēre jōo
ba'iccare yijañan sega baiji (PDES) jaien ēne jōoye bain yijañan tere
coca sega baiji, jaien baiye sōoni bain yijañan yōo jōoye baiji
sōnōna tere ruitē rotajōn ēnājōn sira bain reoye baiye.

Tere reoye ēnān rotajōn mai ēja baincaare aiica gieseni baicare
cueni sōoye baiji jaien jōotoca baeca sōnōne

Tiñōto eaja bain ruitē uti pēbēna toyayē sira yijañan terereba reo
baiye (CTEP) jaien uti jōotoca reoji sira mai jaiyija baeca.

c) En materia de garantía de seguridad del punto 3.4

Jasc yua toyani ēnōjōnan, mai tere reba ēnājōn bayere sira huēre
jōo baincaare tere jai jubi aiican bōito reoye reba ba'irguēbi
sira bain huamōre.

Jaien jōoto sira bain huamōre huēre jōo bai jēyareba ruitē
ba'irguēbi, sira eca yua masijōn sōoni mai yija ye quērēn
sōo yijañan tēca ēna gueseyē poreyō maie ējaeca raitu
ēnānē yequē bainreiga guina'au.

d) En materia de solución del problema de drogas ilícitas

Sira baincaoni huēre jōo bain ba'iccare si'acca conne poreyē
ēnānē conne jōoye PN15 si'aye baiye quērē conñōn se
boye coca quērē ba'irguē bain yijañare eajēn sentō,
jaien ba'itoca, PN15 jaien jōotoca terereba ēnājōnē

mai bainca sãani yoro joroye ëro sahuarëon o yegué
gura sahuarë'ë caye beoye, jainca bariye sãanigare
ënseye beoye bariyi bainre

Ruru querë bainca jifjara sãeni ënãjacearë, jainca sãeni
ruru ënãñeño bain yifanare yuara coragei yifañan baccã
yoro yuara bain jani siiaye jainca bain yifa ruru bain
huë'e jobo baincaare, ruru huë'e jobo bain yifa jainca cari
o yegue bëyonì conõre o etani yifa fo'kani yegué
yifañanan seni tiantõ.

yegué yoro gura guãna jueyega jaron rutani senjõne
sira jai yifa bariye bain nacõni canì rutani jueye
roru joroye bariyi bain ëja ëca nacõni, jainre ruru
ënãñe bariyi ëmbera baincaani, enjõre bariyi reio Sero
Cordoba Itango Antioquia yifa yegué huë'e jobo JIN
jaron huë'e jobo San José del Guaviare Guantã, huë'e jobo
Nukak Guaviare yifa, yegué yifa Maripiron y Sero Con-
cordia meta yifa jainca ruru Tumaco Ziaja-Chagüi j
huë'e jobo awa nariño yifa jainca sãeni yëhuo bain
ëmëreba anira y sãne, Ziaja Chagüi j yifa Reio Tutu,
huë'e joborë La Olceal, Cauca yifa

No conõre roisere ruru reioye bariye, reioye yoro ye bain
huana nacõni, jai yifa ëjaguë bainguë FAR-EP jaincaabi
bain ëjacaa nacõni ziini tere yifa eue güiseni bëaye
yëyëña, goiye goiyaye y sãe yifa eueni baye huë'e
jobo bain ëncua Nukak bain ruru embera bain huë'e
jobo katio ëmë San Jorge yifa Cañaberal, jainca ruru
yifa siacuarë yihuo bain ëmë mira y Carbarado y
Figuerando.

e) En materia de víctimas del conflicto. Sistema Integral de verdad,
Justicia, Reparación y no Reparación

(4)

Acuerdo
de
Paz